

APERITIFF

Publicație oficială a TIFF | #06 | 3-4 magyar nyelvű oldalak | 14-15 English pages |
Miercuri | 5 august | 2020 www.tiff.ro

BANCA  TRANSILVANIA®



Eden

Opt dintre cele mai apreciate filme maghiare produse recent rulează în aceste zile la Cluj. Printre ele se numără și Eden, regizat de Ágnes Kocsis, unul dintre jurații ediției TIFF 2018. Filmul, co-produs în România, spune povestea tulburătoare a Evei, alergică la toate substanțele chimice cunoscute, convinsă că orice contact cu lumea reală i-ar putea fi fatal.



Csaba Székely

Despre tranziția de la teatru la film și despre cât de important e să râdem împreună.

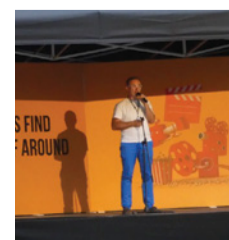
»Pagina 13



InterogaTIFF

Curatorul Adrian Buga, despre cum l-a descoperit pe Dem Demetrescu.

»Pagina 7



Competiția locală

Aseară a fost desemnat câștigătorul Competiției Locale, dedicată regizorilor clujeni.

»Pagina 12

INFORMAȚII BILETE

VÂNZAREA BILETELOR:

ON-LINE, începând din 22 iulie pe tiff.eventbook.ro și prin aplicația mobilă a festivalului, **TIFF 2020**. Biletele cumpărate prin sistemul on-line sau direct prin aplicație se supun aceluiași reguli prezentate în politica oficială de bilete a festivalului.

DIN PIAȚA UNIRII, începând de luni, 27 iulie 2020:

PROGRAMUL CASIERIILOR FIIND URMĂTORUL:

Luni, 27 iulie – joi, 30 iulie: 10:00 - 20:00;

Vineri, 31 iulie – duminică, 9 august: 09:00 - 00:00.

ATENȚIE!

Recomandăm procurarea biletelor online, pentru prevenirea contaminării cu noul coronavirus SARS-CoV-2. Va exista un singur punct de vânzare a biletelor, în Piața Unirii, ce va fi deschis pe toată perioada de desfășurare a festivalului, conform programului de mai sus.

Toți posesorii de acreditări trebuie să își procure bilete cu valoare zero de la casierile festivalului sau de pe tiff.eventbook.ro.

PREȚURILE BILETELOR

• **Bilet de intrare single** (valabil pentru o singură proiecție, pentru o singură persoană) pentru toate categoriile de spectatori: 20 lei

• **Bilet de intrare combo** (valabil la o singură proiecție, pentru două persoane) pentru toate categoriile de spectatori: 35 lei

BILETE PENTRU EVENIMENTELE SPECIALE:

• **Bilet pentru proiecțiile din cadrul EducaTIFF:** 15 lei

• **Bilet pentru Gala de deschidere:** 30 lei*

(Piața Unirii Open Air, 31.07)

• **Bilet pentru Ceremonia de închidere:** 50 lei*

(Piața Unirii Open Air, 08.08)

• **Bilet pentru Concert Surorii Osoianu și proiecție specială „Lemn”:** 50 lei* (Vlaha, Arkhai Sculpture Park, 07.08)

• **Bilet pentru Concert Vița de Vie și filmul-manifest al lui Ștefan Mandachi „30 de ani și 15 minut”:** 50 lei*

(Vlaha, Arkhai Sculpture Park, 08.08)

POLITICA DE ACCES:

Accesul la eveniment se face prin scanarea biletului, fie printat, fie în format electronic, de pe dispozitivele mobile. Accesul este posibil doar pe baza unui bilet valabil la proiecția respectivă.

Pentru proiecțiile cu accesul liber, este necesară procurarea unui bilet cu valoare zero, în limita locurilor disponibile.

În cazul proiecțiilor care apar **sold-out**, vă recomandăm totuși verificarea disponibilității unor extra-bilete **cu două ore înainte de proiecție**, atunci când eventualele locuri rămase neocupate vor fi repute în vânzare.

ATENȚIE!

Pentru siguranța dumneavoastră, la intrare se va efectua un triaj observațional și nu va fi permis accesul persoanelor care prezintă simptome de infecție respiratorie (tuse, strănut, rinoree). **La intrarea în perimetrul proiecției, se va verifica temperatura fiecărui spectator.** Persoanele care refuză verificarea temperaturii sau a căror temperatură depășește 37,3 grade Celsius nu vor avea acces în perimetrul evenimentului. **Este obligatorie folosirea măștii pe tot parcursul evenimentului!**

Respectarea distanțării de minimum 1,5 metri între persoane este obligatorie de la intrarea în incinta unde se va desfășura proiecția și până la părăsirea locului unde se desfășoară evenimentul. **Nu aveți voie să schimbați amplasamentul scaunelor!**

Vă recomandăm să aveți la voi mască, dezinfectant de mâini, respectiv pelerină și pătură, în caz de condiții meteorologice mai puțin prielnice.

Filmele din cadrul festivalului pot conține scene de sex, violență sau limbaj licențios, astfel că vă recomandăm să verificați descrierea acestora din programul oficial înainte de a cumpăra biletele.

ANULARE BILETE ȘI RAMBURSARE BANI

Biletele achiziționate nu pot fi anulate sau schimbate. Se returnează contravaloarea biletelor doar în cazul în care proiecția este anulată în avans din motive tehnice, condiții meteorologice nefavorabile sau alte cazuri de forță majoră. Urmăriți site-ul oficial al festivalului tiff.ro, respectiv tiff.eventbook.ro pentru informații referitoare la reprogramarea proiecțiilor. Contravaloarea biletelor nu se returnează în situația în care condițiile meteo se deteriorează după începerea proiecției. De asemenea, nu se returnează contravaloarea biletelor nefolosite din pachetul de abonamente.

APERITIFF

Redactor-șef:

Adrian M. Popa

Redactori:

Anca Grădinaru

Cristi Mărculescu

Crăița Nanu

Ion Indolean

Laurențiu Paraschiv

Diana Smeu

Ema Onofrei

Ilinca Danciu

Emanuela Susanu

Robert Kocsis

Dana Coțovanu

Graphic design:

Carmen Gociu

Maria Rus

Vasile Pipaș

Tipărit la:

Tipografia Garamond

Proiect cultural finanțat de Ministerul Culturii



Proiect realizat cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Cluj-Napoca



Agenda zilei

05
08

CASA TIFF

11.00 InspiraTIFF

Pavel Bartos în dialog cu Mihnea Măruță

13.00 Masa rotundă

„Integritatea în timp de criza” – Direcția Generală Anticorupție, Pro Democrația

17.00 Lansare de carte

„Adaptarea cinematografică a operelor literare” de Anda Ionaș, editura Eikon

18.00 TIFF Talk

Echipa filmului *Și atunci... ce e libertatea?* în regia lui Andrei Zincă (difuzat în premieră mondială la TIFF.19)

MUZEUL ETNOGRAFIC

4 – 9 august / 10.00 - 21.00

Târgul producătorilor locali

Descoperă bunătați marca Made in Cluj, într-un decor cu totul special.

EXPOZIȚII FOTO

1 – 9 august / 10.00 - 17.00

Expoziția B:MAD 3.0

București - Oraș Art Deco itinerată la Cluj Muzeul de Artă

FAR: 12 Fotografi de Arhitectură din România

expoziție pe simeze Muzeul de Artă

11.00 - 19.00

Expoziție multimedia , în cadrul FAR: 12 Fotografi de Arhitectură din România

Casa Tranzit

Cum a fost ieri la BT live Sessions



BT live Sessions: artiști din Cluj cântă la Muzeul de Artă

Ieri au început concertele susținute de artiștii locali la Muzeul de Artă.

Pe parcursul festivalului, 12 trupe și artiști tineri din Cluj vor cânta sub umbrela BT live Sessions – Art Museum Edition. De la jazz, blues, reggae, la muzică clasică și românești, stilurile muzicale abordate de artiștii invitați vor condimenta zilele de festival.

Babșan-Varga Flórián, de exemplu, stăpânește chitara atât de bine încât ai impresia că face parte din el. A urcat primul pe scenă și ne-a oferit o atmosferă pariziană, liniștită.

Aceeași stare ne-au dăruit-o și Matei Sax & Man Zett prin saxofon și pian. Relația dintre cei doi parteneri a intensificat emoțiile transmise. Artista care a urmat, Diana Saveanu, are o sensibilitate aparte în voce și în atitudine. Același lucru se aplică și la Maria Alexevici, care ne-a împărtășit o doză de melancolie.

Dacă vrei să-i întâlnești pe restul artiștilor, vă așteptăm sâmbătă, 8 august și duminică, 9 august, la Muzeul de Artă, din oră în oră, între 14 și 15. E umbră, sunt fotolii comode și avem o scenă foarte simpatcă. Și aveți ocazia perfectă pentru a vă reinnoi playlist-urile.

Ema Onofrei

CINEMATOGRAFE ÎN AER LIBER

1 → PIAȚA UNIRII OPEN AIR

2 → MUZEUL DE ARTĂ

3 → BĂTHORY

Curtea Liceului Teoretic „Báthory István”,

str. Mihail Kogălniceanu nr. 2

4 → COȘBUC

Curtea Liceului Național „George Coșbuc”,

str. Avram Iancu, nr. 70-72

5 → APÁCZAI

Curtea Liceului Teoretic „Apáczay Csere János”,

str. Ion I. C. Brătianu, nr. 26

6 → EPISCOPIA UNITARIANĂ,

acces din str. Brassai nr. 8-10

7 → USAMV

Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară,

Calea Mănăstur 3-5

8 → IULIUS PARC

str. Alexandru Vaida Voevod, nr. 53 B

9 → CLUB TRANSILVANIA

B-dul 1 Decembrie 1918, nr. 41

10 → HOIA

Aleea Muzeului Etnografic

11 → UBB, Curtea Universității Babeș Bolyai, acces din

strada Ion I. C. Brătianu, nr. 22

12 → CASA TIFF

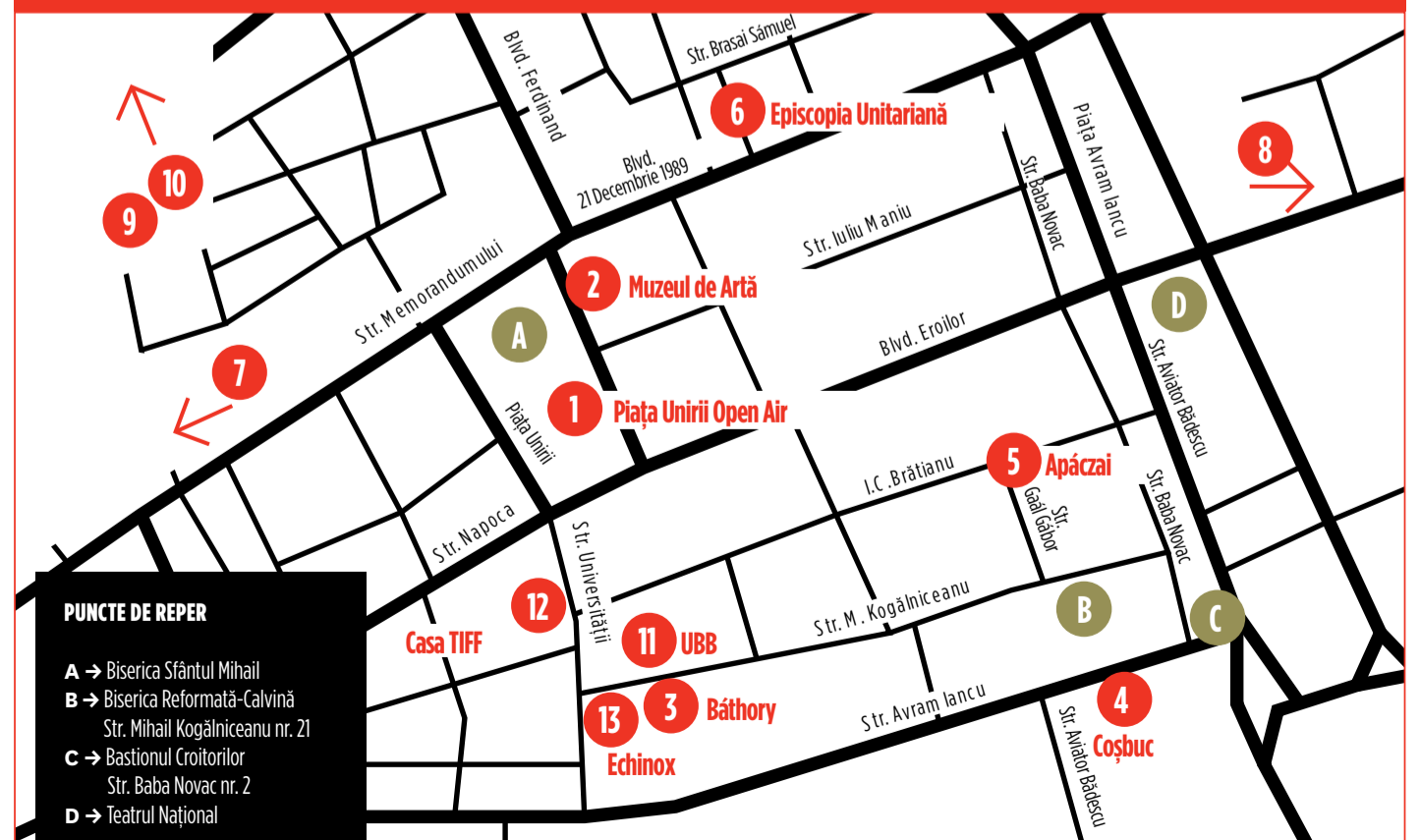
Str. Universității nr. 6

13 → ECHINOX

Str. Universității nr. 7-8

→ BONȚIDA, Castelul Bánffy

→ VLAHA, Arkhai Sculpture Park



PUNCTE DE REPER

A → Biserica Sfântul Mihail

B → Biserica Reformată-Calvină

Str. Mihail Kogălniceanu nr. 21

C → Bastionul Croitorilor

Str. Baba Novac nr. 2

D → Teatrul Național

InterogaTIFF

Magány szkafanderben

Interjú Kocsis Ágnessel, az *Éden* rendezőjével

2018-ban zsűrizett a TIFF-en, idén harmadik egészestés játékfilmjét mutatja be a fesztiválon.

Hogyan kezdődött az *Éden* története?

2008-ban reneszánsz év volt, és Tarr Béla egy tízrészes tévéfilm-sorozatát tervezte. Tíz rendezőt kért fel, köztük engem is, hogy írjunk a reneszánsz tematikába illeszkedő forgatókönyveket, így az első változat is akkor született meg.

Az *Éden* egy nagyon modern történet, néhány sci-fi-elemmel. Mi köze mégis a reneszánszhoz?

Nem kellett szorosan kötődnie a reneszánszhoz, nekem egy picit az újjászületés gondolata, a lehetősége is benne van a filmben.

Hogy jött a képbe a román koprodukciós partner, a Libra Film?

Oanát és persze Tudort is [Oana és Tudor Giurgiu – szerk.] tizenvalahány éve ismerem, fesztiválokon találkoztunk, amikor még egész picik voltak a gyerekeink, akik nagyjából egyidősek. Volt egy holland koproducerünk, aki elvileg hozta volna a többi koproducert a megegyezés szerint,



de nagyon megcsúszott az éppen akkor készülő gigaköltségvetésű filmjével, emiatt nem tudott az *Éden*re koncentrálni. Már be akartuk adni a pályázatot koproducereken kívül, de 2016 őszén a filmalap hozott egy új szabályt, hogy bizonyos filmek – köztük mi is – csak akkor pályázhatunk, ha hoztak egy koproducert. Már nagyon szerettem volna elkezdni a forgatást, de így ez meghiúsult. Tudtam, hogy Oana épp akkor Pesten van, találkoztunk. Két hét volt a pályázat-ra, de rögtön azt mondta, hogy

benne vannak, és elképesztő gyorsan és profin mindent összeraktak. Kaptunk is onnan [a román Országos Filmközponttól – szerk.] 200 000 eurót. Oana szerint nem volt még magyar film addig, ami ilyen sokat kapott volna. Így tudtuk beadni a pályázatot végre. Nem forgattunk Romániában, de voltak román állampolgár stábtagnak, illetve az egyik főszereplőnk, Bocskor Salló Lóránt, aki Gyurit játssza. Oanával fantasztikus élmény volt együtt dolgozni, elképesztő jó szakmailag, és emberileg is nagyon jól kijöttünk. Remélem, még dolgozunk együtt.

Izgalmas szereplőgárda jött össze. Az *Évát* alakító Lana Barićot például hogy találtad meg?

Lanát egy horvát filmbe láttam. Másmilyen karaktert játszott, de valamiért azt éreztem, hogy tökéletes lesz a szerepre. Gyorsan felhívtam egy horvát rendező barátomat, hogy ismeri-e, aztán kiderült, hogy régen láttam is már egy rövidfilmjét, amiben Lana is szerepelt, csak az nagyon más szerep volt. Ők nagyon jóban vannak Lanával, úgyhogy megmutattam neki a forgatókönyvet, hogy szerintem jó lenne-e ez a szerep neki – nehezebben lehet úgy castingolni, hogy messze van az ember –, s ő azt mondta, hogy szerintem is teljesen ráillik. Kimentem, találkoztam Lanával, és aztán eljött egy castingra ide.

És hogy került a képbe Daan Styven?

Volt belga koproducer is, és ott az volt a kíváncsi, hogy a férfi főszereplő legyen belga. Kerestem sokáig, de nem volt olyan belga színész, aki tetszett volna, vagy akire illett volna ez a szerep, és aki passzolt volna a női jelöltek valamelyikével. Egy belga rendező barátómat kérdeztem, hogy neki nem jut-e eszébe valaki, aki nem színész akár, de el tudná játszani Andrászt, és ő ajánlotta Daant. Daan rockénekes, a videoklipjein kívül nem szerepelt még filmbe.

Miért mesélsz minden filmbe nagyon magányos, „létükbe zárt” nők sorsáról?

Nyilván, mivel én nő vagyok, arról tudok jobban beszélni, hogy milyen a magány a nők esetében, jobban azonosulok egy női szereplővel, de a magány a modern korunk egyik legnagyobb problémája. A civilizáció megjelenése óta azonban egyre növekszik a magány érzése, ami nagy tömegekben, a nagyvárosokban még inkább jellemző. Korunk egyik legjelentősebb pszichológiai és társadalmi problémája.

Benne volt Lanában is ez a rettentően magányos ember?

Szerintem a legtöbb emberben ez benne van, jobban vagy kevésbé. Itt azonban nem is annyira a magány volt a kérdés, hanem hogy elhiggyem azt, hogy ő ennyi ideje beteg, s ez nagyon bölcsés tette, s mindeközben ne gondoljam, hogy egy elveszett ember, akinek nem fog semmi sikerülni. Tehát miközben nagyon szarul van, azért higgyem el, hogy van remény, tudjak neki drukkolni, érzek mégis valami erőt benne.

A főszereplő mindenre allergiás, ami a modern világgal jár. Van egy harcos környezetvédő vénád is?

Nem tudom, mennyire harcos, de van... mindenesetre igyekeztünk, hogy az *Éden* ne legyen didaktikus környezetvédő. Ez nagyon fontos rétege a filmnek: vajon az, hogy tönkretesszük a környezetünket, mennyire teszi tönkre a kapcsolatainkat is, milyen hatással van a környezetünk az emberi kapcsolatok minőségére? Ez a film egyik alapkérdése.

Van egy időtlensége a történetnek. Bár jóval korábban elkészült a forgatókönyv, számomra ez a film a karanténidőszak metaforája. Volt olyan érzésed utólag, hogy kicsit előreszaladtál?

Az hagyján, de a következő filmemet egy világvárványról szerettem volna csinálni! Legalább tizenöt éve megvan az a tervem. Csak hogy nyilván elég drága dolog, korábban azért is nem azzal foglalkoztam.

Most könnyebb lenne, vagy épp nehezebb egy világvárvány-történetből filmet csinálni?

Nem tudom, most biztos mindenki ilyen filmeket fog csinálni, másrészt kissé didaktikusnak érezném. Pedig amíg nem volt járvány, nagyon szerettem volna megcsinálni. Ha nem telik el tíz év a két filmem közt, akkor lehet, hogy pont most kezdtem volna bele. Szerintem eléggé evidens, hogy előbb-utóbb bekövetkeznek ilyen dolgok, szóval nem kellett hozzá nagy jóstehetség.

Klára Buzogány

EARTH, WE'VE GOT IT COVERED.

With DHL Express you have complete peace of mind and confidence that your delivery will arrive on time and safely – that's excellence, simply delivered. Leave your shipping in our hands.

DHL Express -Excellence. Simply delivered.

www.dhl.ro

www.facebook.com/dhlexpressromania

DHL

InterogaTIFF

A fikció felszabadít

Interjú Visky Ábellel, a *Mesék* a zárkából rendezőjével

Visky Ábel első egészestés dokumentumfilmjében egyszerre két nagyon érzékeny szereplőkategóriával dolgozott: börtönbüntetésüket töltőkkel és hátrahagyott gyerekekkel. Arra volt kíváncsi, hogy a mese és a film nyelve közelebb hozhatja-e egymáshoz a szétszakított családtagokat. A *Mesék a zárkából* a biarritzi FIPADOC és a torontói HotDocs után a Transilvania Nemzetközi Filmfesztiválon (TIFF) is bemutatkozik, a Kolozsvárról indult filmrendező ennek kapcsán beszélt arról, hogy hogyan jutott el a merész koncepciótól a kész filmig.



belelátunk a szereplők párhuzamosan zajló, a valóság szabályai által meghatározott, korlátok közé szorított életébe, másrészt ez az alternatív univerzum, amit közösen teremtünk meg, és amiben a képzelet révén bármi megtörténhet.

Enyedi Ildikó, aki osztályvezető tanárod volt a Budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem mesteri képzésén, azt mondta rólad, hogy igaz filmek létrehozására törekszel, és a *Mesék a zárkából* című filmeddel a nehezebb utat választottad az első egész estés film felé. Ezt te is így érzed?

Elég nehéz utat választottam, de nem ez volt a cél, hanem érdekelt valami, és időközben kiderült, hogy ez egy sok szempontból küzdelmes út. Nagy felelősség bármilyen gyerekkel

Bár háromszor nyertél díjat a kolozsvári TIFF helyi filmeseknek szóló versenyén, így tulajdonképpen visszatérsz a fesztiválra, először veszel részt a programban egész estés mozifilmmel. Milyen érzés?

Nagyon szuper! Van egy erős érzelmi kötődésem a TIFF-hez, ebből az alomból jöttem, ez az első igazi fesztivál, amin életemben jártam, ahol felnőttem. És sok kolozsvári barátom meg ismerősöm van, akik már régóta szeretnék látni a filmet, úgyhogy ilyen szempontból is jó.

Hogy jutottál el a koncepcióig, hogy börtönbüntetésüket töltő apák meséit forgatod le a gyermekeik, családtagjaik szereplésével? Mi érdekelt legelőször, az apa-gyermek viszony vagy a mesék?

A mesék érdekelték először. Balassagyarmaton volt egy mesekör, ahol láttam fogvatartott apákat a gyerekeik előtt játszani, és innen jött az alapgondolat, hogy hogyan használhatnánk a film nyelvét úgy, hogy kapcsot teremtsen az apák meg a gyermekek között a fantázia világán keresztül. Ebből született az ötlet, hogy keressünk apákat, akik meséket írnának, és ezekből készítsünk mesefilmeket az apákkal és a gyerekekkel közösen. Viszont a mese ebben a kontextusban a valósággal való összefüggésében izgalmas igazán, ezért döntöttünk úgy, hogy legyen benne két világ: egyrészt a dokumentumfilmes, amelyen keresztül

dokumentumfilmet forgatni, mert teljesen ki vannak szolgáltatva az alkotók elképzeléseinek, és nincs rálátásuk arra, hogy pontosan mit is jelent az, amire vállalkoznak. Ez különösen érzékeny kérdés egy ilyen esetben, ahol a tágabb közösségük, iskolatársaik, barátaik valószínűleg nincsenek tisztában azzal a családi háttérrel, amiből jönnek, és ha nem közelítünk elég érzékenyen a témához, a filmünk akár apó is lehet a szereplőink megbélyegzésére, kirekesztésére. Ugyanakkor ez nem egyszerűen egy követős dokumentumfilm, hanem egy kreatív projekt is, amivel eredetileg az volt a célunk, hogy közelebb hozza egymáshoz az egymás elöl elzárt családtagokat. Aztán, amikor látszani kezdett, hogy egy-egy család élete pont ellenkezőképpen alakul, mint ahogy azt eredetileg, kicsit naivan elképzeltük, akkor jött az elbizonytalanodás. De rájöttem, hogy éppen attól válik izgalmassá a filmünk, hogy az élet más szabályok szerint működik, mint a képzelet, és ez a kettő néha fájdalmasan, néha szívmelegetően tükröződik egymásban. Az élet drámai bonyodalmi a belső szabadság tere nélkül könnyen beszűkítik a tudatot, a képzelet csapongása a valósággal való szembesülés nélkül pedig naiv ábrándozássá válhat. Szerettem volna, ha a filmünkben ezek a pólusok valamilyen formában egyszerre vannak jelen.



Mennyire vontad be a szereplőket a mesefilm-készítés folyamatába?

Igyekeztem minél több területen bevonni őket, hogy valóban a sajátjuknak érezzék ezt az egészet, az ötlettől a párbeszédeken keresztül egészen a díszletfestésig. A mesefilmek kapcsán a végső film szemszögéből kellett döntéseket hoznom, például a film látványvilágát, a mesefilmek stílusát illetően, hogy egymáshoz képest is működjenek. Izgalmas volt mindegyik családnak találni egy-egy olyan filmnyelvet, ami leginkább reprezentálja őket, leginkább kiemeli az erősségeiket, és különbözik a többitől annyira, hogy a néző számára is vonzó legyen.

Erika Zsizsmann

Milyen szempontok alapján választottad ki a három főszereplőt?

Elmentünk Magyarország legtöbb börtönebe, és mindenhol volt három-négy férfi, aki jelentkezett a helyi sajtóreferens felhívására. Velük beszélgettem, és volt nagyjából tíz jelentkező, akikről azt gondoltuk, hogy olyan izgalmas, filmes szempontból vonzó személyiségek, akikhez valamilyen módon tudunk kapcsolódni. Aztán találkoztunk a családokkal, a gyerekekkel, volt, aki lelkesen és nyitottan fogadott, volt, aki elzárkózott, de végül szerencsésen összeállt ez a három család, akik szerintem izgalmasan egészítik ki egymást.

Valan, a transznoir



Erdélyben forgatták és Erdélyben játszódik, románul és magyarul beszélnek benne. Ilyen volt a *Valan* forgatása Balánbányán 2018 februárjában:

Hogy valami titokzatos film készül a fenyőerdők által szorosan övezett felfűstölt falú tömbházak árnyékában, azt már mindenki tudja Hargita megye talán legelmaradottabb városának lakói közül. Ötödik napja tartózkodik itt a mintegy hetven tagú stáb, amelynek munkáját kíváncsi tekintetek kísérik reggeltől estig. Meg tengernyi türelem: az egyes jelenetekhez szükséges forgalomlejárás ugyanis olykor azt jelenti, hogy a várost átszelő egyetlen út akár 2-3 órán keresztül használhatatlanná válik az autósok számára.

„Szerencsére maximálisan segítőkész mindenki, eddig semmilyen problémánk nem volt” – magyarázza Kántor László, akinek már a rendőrautóból integetnek a járőrök, vagy köszön a tűzoltótól a polgármesterig mindenki. A film producere amúgy sem ismeretlen Balánbányán: 1996-ban itt forgatta rendezői diplomafilmmjét, *Az álombányát* többek között Maia Morgensternnel, a település hangulata pedig annyira megtetszett neki, hogy amikor tavaly megtudta, milyen forgatókönyvön dolgozik az elsőfilmes Bagota Béla, rögtön ajánlotta is neki mint potenciális helyszínt.

A rendező így nyilatkozott a film forgatása előtt: „Nem azért megyünk Erdélybe, hogy képeslapokat gyártsunk. Nem szeretném idealizálni a kinti helyzetet, sem pesszimizálni a bemutatni. Az a célom, hogy a közeg és az atmoszféra lehetőleg sallangmentes és hiteles legyen, hogy a

jó és a rossz, a szép és a csúnya helyzetek is az autentikusságból táplálkozzanak, és nem csak abból, hogy mi milyen irányba akarjuk tekerni a történetet.”

„Valannak Péter szülővárosát hívják. Balánbányán forgatjuk majd a filmet, a helyiek mindenben támogatják a produkción, és nem szeretném, ha Balánbányával azonosítanák a történetet, mert ez nem egy dokumentumfilm erről a településről. Olyan címet kerestem, ami egy erős állítás, de valamiféle titkot is sejtet. Románul vale a völgy, ezért kevertük össze a Balánt és a vale-t, hogy se magyar, se román ékezetes név ne legyen, hanem egy fiktív városnév, ami mindkét nyelvről értelmezhető valamennyire.”

A *Valan* a rendező szerint egyébként „inkább transznoir, azaz erdélyi krimi. A film egy hegyi kisvárosban játszódik, ami korábban bányásztelepülésként működött, de miután bezárták a bányát, a város lakossága olyan lejtőre került, ami meghatározza a bűnügyi szálakat és az emberek közötti erőviszonyokat. Hegyek közé ékelt város, ahol a természet vizuálisan is konfrontálódik az ipari zónával – ez a kép élt a fejemben, amikor írtam a történetet. Olyan thrillerként képzeltem el, amelyben a bűn és a főhős drámája a kulcsfontosságú, de a háttérből óhatatlanul is beszivárognak a társadalmi tényezők, amik átszövik az itt élők mindennapjait.”

(a helyszíni riportot Mihály László, a Bagota-interjút Soós Tamás készítette)

IntergoatIFF

Singurătatea poartă costum de astronaut

Interviu cu Ágnes Kocsis, regizoarea filmului *Eden*

În 2018 a făcut parte din juriul TIFF, anul acesta se întoarce la festival pentru a-și prezenta cel de-al treilea lungmetraj.

Cum a început proiectul *Eden*?

2008 a fost anul *Renașterii* în Ungaria, iar Béla Tarr a plănuit un serial de televiziune. A rugat zece regizori, printre care și pe mine, să scriem scenariile care se potrivesc tematicii renașterii. Atunci s-a născut prima variantă.

Eden este o poveste foarte modernă, cu elemente de science fiction. Cum se leagă totuși de renaștere?

Nu trebuia să fie foarte strâns legat de epoca renascentistă. În film am ales să insist pe ideea și posibilitatea de a te naște pentru a doua oară.

Cum ai găsit partenerul de coproducție *Libra Film*?

Pe Oana și pe Tudor Giurgiu îi cunosc de mai bine de zece ani, ne-am întâlnit la festivaluri, pe când copiii noștri erau încă foarte mici, ei fiind cam de aceeași vârstă. Am avut un coproducător olan-



dez, care, conform înțelegerii, ar fi adus alți coproducători, dar se afla în întârziere cu o producție cu buget gigantic și nu s-a putut concentra asupra *Eden*. Eram pe cale să depunem proiectul la Fondul Național al Cinematografiei din Ungaria, când acesta a adus o nouă reglementare: nu a mai acceptat anumite filme, decât dacă acestea au un coproducător. Mi-am dorit foarte mult să putem porni lucrările la film, dar planul a eșuat. Știam că Oana se află la Budapesta, așa că ne-am întâlnit. A avut doar două săptămâni până la termenul limită de la CNC, dar a zis imediat că pot conta pe ei, și au și pregătit proiectul uimitor repede și profesionist. Am și primit de la CNC 200.000 de euro. Conform Oanei, nicio producție ungară de până atunci nu a mai primit o finanțare atât de mare de la ei. Nu am avut locații în România, dar din echipă au făcut parte și români, printre care și

Singurătatea este însă una dintre cele mai mari probleme ale epocii moderne. De la apariția civilizației moderne, sentimentul de singurătate crește, iar acest lucru este cel mai prezent acolo unde sunt mase mari de oameni, în orașele mari. Este poate cea mai importantă problemă psihologică și socială a erei noastre.

Această persoană extrem de singuratică se ascunde oare și în *Lana*?

Cred că se găsește în fiecare om, într-o proporție mai mare sau mai mică. Aici, însă, nu singurătatea a fost cea mai mare problemă, ci să putem crede că ea este bolnavă de foarte multă vreme, devenind foarte înțeleaptă, dar fără să o prezint ca fiind un caz pierdut. Deci ea se simte ca naiba, dar noi trebuie să simțim că, totuși, mai e speranță, să-i ținem pumnii, să simțim ceva putere în ea.



unul dintre actorii principali, Lóránt Bocskor Salló. Să lucrez cu Oana a fost o experiență fantastică, este uimitor de bună din punct de vedere profesionist, ne-am înțeles foarte bine. Sper să mai lucrăm împreună.

Distribuția filmului e foarte interesantă. Cum ai găsit-o de exemplu pe *Lana Barić*?

Pe Lana am văzut-o într-un film croat. A jucat un altfel de personaj, dar am simțit cumva că ar fi perfectă pentru acest rol. Am sunat repede un prieten, un regizor croat, și l-am întrebat dacă o cunoaște. Mi-am dat seama că mai demult am văzut un scurtmetraj de-al lui, în care jucase și Lana, deși acela era un rol foarte diferit. Am aflat că ei se cunosc bine, așa că i-am arătat și scenariul, întrebându-l dacă rolul principal i s-ar potrivi Lanei, pentru că e mai greu să faci casting de la distanță, iar el mi-a spus că i s-ar potrivi de minune. Am mers în Croația, am întâlnit-o pe Lana, apoi ea a venit aici la un casting.

Iar Daan Styven?

Am avut și un partener de producție belgian, iar cerința lor a fost ca actorul principal să fie belgian. Am căutat îndelungat, dar nu am găsit niciun actor belgian care să-mi placă sau să se potrivească cu vreuna dintre potențialele actrițele. Am întrebat atunci o prietenă din Belgia dacă cumva i-ar veni ei în minte cineva, nu neapărat un actor profesionist, dar care ar putea să-l joace pe Andrés. Ea mi l-a recomandat pe Daan. Daan este un cântăreț de rock, în afară de videoclipuri nu a apărut în nicio peliculă până acum.

De ce alegi să povestești în fiecare film de-al tău despre femei extrem de singuratică, „închise” în propria lor realitate? Fiind femeie cunosc ce înseamnă singurătatea pentru o femeie, mă identific mai ușor cu un personaj feminin.

Personajul principal, *Éva* este alergică la tot ce ține de lumea modernă. Se miltiează puțin pentru mediu?

Nu știu cât sunt eu de activistă, dar cu siguranță îmi pasă... în orice caz, am încercat ca *Eden* să nu fie încărcat de activism didactic. Acesta este totuși un strat important al filmului: oare distrugerea mediului înconjurător în ce măsură va influența calitatea relațiilor umane? Aceasta este una dintre întrebările de bază ale filmului.

Povestea ta are o atemporalitate. Deși scenariul a fost scris cu mult timp în urmă, pentru mine acest film a devenit metafora lunilor petrecute în carantină. Simți acum că ai fi fugit un pic înainte?

Da, dar închipuie-ți că așa fi dorit ca următorul meu film să fie despre o pandemie! Am proiectul acesta de cel puțin cinci-sprezece ani. Evident ar fi un lucru foarte scump, de aceea nici nu m-am ocupat de el.

Acum ar fi mai simplu sau mai greu să faci un film din povestea ta de pandemie?

Nu știu, sunt sigură că toată lumea va face acum filme despre pandemie, pe de altă parte aș simți că ar fi un pic didactic, deși înainte de această pandemie am dorit foarte mult să fac un proiect pe subiect. Dacă nu ar fi trecut zece ani între ultimele mele filme, poate chiar acum aș fi început acest proiect. Cred că e destul de evident că mai devreme sau mai târziu se pot întâmpla astfel de evenimente, nu trebuie să fii profet ca să vezi asta.

Klára Buzogány

REGINA MARIA
iubeste Clujul!

E un
FELEAC
să ții distanța.

Musai să urcăm împreună
dealul responsabilității.

#filmuleterapie #cogniTIFF #comportamentala
reginamaria.ro — 021 9268

IntergoatIFF

Ficțiunea mă eliberează

Interviu cu **Ábel Visky**, regizorul documentarului *Povești din închisoare*

În primul său documentar de lungmetraj, Ábel Visky a lucrat cu două categorii foarte vulnerabile de actori: condamnații la închisoare și copiii lor rămași acasă. Voia să afle dacă povestea și limbajul filmului pot să apropie membrii familiilor astfel despărțite. După FIPADOC-ul din Biarritz și HotDocs-ul din Toronto, documentarul *Povești din închisoare* este prezentat acum și la TIFF. Regizorul, originar din Cluj, ne dezvăluie cum a ajuns să pună în practică ideea îndrăzneată a filmului.

Deși ai fost deja de trei ori premiat la competiția locală TIFF, deci practic te întorci la festival, participi cu un lungmetraj pentru prima oară. Ce sentiment te încercă?

E superb! Țin foarte mult la TIFF, sunt din Cluj, este primul festival la care am participat și festivalul în care m-am maturizat. Am mulți prieteni și cunoștințe din oraș care voiau de mult să vadă filmul, așa că e bine și din acest punct de vedere.

Cum ai ajuns la ideea de a face un film despre poveștile condamnaților, cu participarea copiilor, a familiilor lor?

Ce te-a interesat în primul rând, relația tată-copil sau poveștile?

Poveștile m-au interesat în primul rând. Era un cerc de povești la Balassagyarmat (Ungaria), unde am văzut condamnați citindu-le copiilor lor. De aici mi-a venit ideea de bază despre cum am putea folosi limbajul filmului astfel încât să genereze o legătură între tați și copii, prin intermediul fanteziei. Așa s-a născut ideea de a căuta tați care ar scrie povești, iar din acest material să facem un film, împreună cu tații și copiii. Dar povestea devine într-adevăr captivantă în acest context, în relația sa cu

realitatea, de aceea ne-am hotărât să se întâlnească aici două lumi: pe de o parte o lume a documentarului, unde vedem viața determinată de regulile realității, pe de altă parte un univers alternativ, pe care îl creăm împreună și unde, cu ajutorul fanteziei, este posibil orice.

Ildikó Enyedi (Despre trup și suflet), șefa ta de lucrări la Universitatea de Artă Teatrală și Cinematografică din Budapesta la master, spunea despre tine că dorești să realizezi filme autentice și cu filmul *Povești din închisoare* ai ales calea mai grea spre primul lungmetraj. Așa simți și tu?

Am ales o cale destul de dificilă, dar nu acesta a fost scopul, ci mă interesa ceva, iar între timp s-a dovedit că este o cale grea din mai multe puncte de vedere. Este o mare responsabilitate să filmezi un documentar cu copii pentru că sunt total vulnerabili în fața ideilor regizorilor și nu înțeleg prea bine ce înseamnă ceea ce ei fac. În cazul meu tema este și mai sensibilă, întrucât comunitatea lor mai largă, colegii de clasă, prietenii, probabil nu cunosc situația din familie, contextul din care provin. Dacă nu elaborăm cu sensibilitate această temă, filmul nostru poate fi chiar un pretext pentru discriminarea protagoniștilor. În același timp, acest documentar nu este doar unul care pur și simplu urmărește protagoniștii, ci și un proiect creativ, prin care am avut scopul să apropiem membrii familiilor despărțite. În momentul în care am văzut că viața unor familii începe să se transforme exact în sens opus față de ce ne închipuisem noi inițial, într-un mod un pic naiv, atunci am devenit mai incerti. Însă mi-am dat seama că filmul nostru devine mai interesant chiar din acest motiv, anume că viața urmărește alte reguli decât imaginația, și acestea se oglindesc câteodată dureros, câteodată înduioșător, una în cealaltă. Complicațiile dramatice ale vieții strămtează conștiința în lipsa libertății interioare, iar imaginația, fără o confruntare cu re-



alitatea, poate deveni o visare naivă. Am vrut ca aceste poluri să fie simultan prezente în film.

Cum ai ales cei trei protagoniști?

Ne-am dus în cele mai multe închisori din Ungaria și în fiecare erau trei-patru bărbați care s-au prezentat la chemarea ofițerului de presă local. Am vorbit cu ei, și au fost aproximativ zece bărbați despre care credeam că au o personalitate interesantă, sunt oameni interesați din punct de vedere filmic, cu care putem să ne conectăm. Ne-am întâlnit cu familiile, cu copiii, erau și persoane deschise, care ne-au întâmpinat cu entuziasm, dar și alții mai reticenți. La final am găsit aceste trei familii, care se completează într-o mod captivant.

În ce măsură ai antrenat protagoniștii în procesul de filmare?

Am încercat să-i atrag să participe la cât mai multe activități, ca să simtă că e și filmul lor – de la concepție și dialoguri până la pictarea decorurilor. În legătură cu filmele de povești a trebuit să iau decizii din prisma filmului final, de exemplu ca lumea vizuală a filmelor să fie coerentă. A fost interesant să găsim câte un limbaj de film pentru fiecare familie, care să le reprezintă cel mai bine, dar să și difere suficient unul față de celălalt, încât să fie atractiv și pentru spectator.

Erika Zsizsmann

ZIUA MAGHIARĂ



Valan, un film noir transilvănean

Filmat în Transilvania, cu acțiunea filmului petrecându-se în Ardeal, protagoniștii din *Valan* vorbesc și în română, și în maghiară. Am fost la filmarea peliculei *Valan* la Bălan în februarie 2018.

În (probabil) cel mai înapoiat oraș din județul Harghita, înconjurat de păduri de pin și cu blocuri pe ale căror pereți se văd dăre de fum, toată lumea știe deja că se lucrează la o peliculă „misterioasă”. Este deja a cincea zi de filmare, iar echipa de 70 de persoane este urmărită de localnici zi și noapte, cu mare curiozitate, dar și cu foarte multă răbdare: pentru a se trage anumite este nevoie ca traficul auto pe singurul drum care străbate orașul să fie oprit timp de 2-3 ore.

„Suntem norocoși că toată lumea ne ajută, până acum nu am avut nici-o problemă”, ne explică producătorul clujean László Kántor. Deja polițiștii îl salută din mașină făcându-i cu mâna și îi dă binețe toată lumea, de la pompieri la primar. Producătorul filmului nu este un străin în orașul Bălan: în 1996 aici și-a turnat filmul de diplomă, *Mina de vise (Az álombánya)* cu Maia Morgenstern printre protagoniști. I-a plăcut atât de mult atmosfera din oraș, încât de cum a aflat povestea scenariului la

care lucrează regizorul debutant Béla Bagota, i-a recomandat ca locație.

Regizorul declara cu puțin timp înainte să înceapă filmarea că: „Nu mergem în Ardeal ca să facem cărți poștale. Nu vreau să idealizez situația, dar nici nu vreau să arăt pesimist. Scopul meu este să creez un mediu și o atmosferă cât se poate de modestă și autentică, cu binele și cu răul, ca situațiile frumoase și cele urâte să fie autentice și nu să fie doar produsul scenariului. „Este un oraș înconjurat de munți, unde este evident conflictul dintre natură și industrializare. Este o imagine puternică pe care o aveam în minte când scriam scenariul. Mi-am imaginat un thriller în care păcatul și drama protagonistului principal sunt cele mai importante, dar în fundal vedem și factorii sociali care determină viața localnicilor”, spune regizorul Béla Bagota.

Filmul *Valan* este, potrivit lui Bagota, „mai degrabă un *trans-noir*, adică un thriller transilvan”. Acțiunea se petrece

într-un orașel montan, o fostă așezare minieră care, după închiderea minei, se confruntă cu o criză care modelează relațiile dintre oameni și duce la derapaje de ordin penal.

Orașul natal al personajului principal, Péter, se numește „Valan”. „O să filmăm la Bălan, localnicii sprijină cu tot ce le stă în putință această producție și nu vreau ca povestea să fie identificată cu Bălan, pentru că nu este un documentar despre această localitate. Am căutat un titlu cu o afirmație puternică, dar totodată să fie și misterios. Am combinat cuvântul vale din limba română cu denumirea orașului Balán (Balánbánya este numele orașului Bălan în maghiară) ca să obținem un nume fără vreun sens nici în limba maghiară, nici în limba română. Este denumirea unui oraș fictiv, care poate fi interpretată în ambele limbi”, spune regizorul Béla Bagota.

Alexandra Felseghi

Intergo TIFF

Curatorul Adrian Buga: „Dem Demetrescu este Pionierul filmului de animație în România.”

Am stat de vorbă cu Adrian Buga, curatorul expoziției interactive DEM Creativ, care poate fi văzută la Muzeul de Artă până duminică, 9 august. Expoziția își propune să-l introducă publicului pe Dem Demetrescu, un artist care a știut să extragă spiritul național și să-l așeze cu originalitate în ilustrațiile pentru copii și în filmele de animație, crezând în nașterea unei arte românești.

Dem Demetrescu a fost unul dintre primii artiști români care a valorificat specificul național. Cum vă raportați la opera sa?

Gândindu-mă că mi-a luat aproape 10 ani să cercetez opera lui DEM, mi se pare foarte potrivită asocierea specificului național cu lucrările artistului. El a făcut parte din plutoanele de cercetare ale etnografiei și folclorului inițiate de Dimitrie Gusti împreună cu foarte mulți cercetători din anii 25-35, care au călătorit în toată România și au extras din fiecare zonă ceea ce este specific local. În opera lui DEM o să vedeți cum personalizează fiecare personaj cu

specificul României. De asemenea, Dem Demetrescu este pionierul filmului de animație, el realizând *Capra cu trei iezi*. Mi-a fost foarte, foarte greu să demonstrez acest lucru, dar am reușit ducându-mă în arhivele de la Jilava ale ANF-ului și cercetând extrem de multe cărți ale Academiei Române. Pe de altă parte, mi-a fost foarte ușor să fac această afirmație, descoperind în arhiva familiei o fotografie cu DEM care lucra la acest film, găsind și planșele originale și o rolă de film, fiindu-mi astfel mult mai simplu să spun clar și răspicat acum la TIFF că Dem Demetrescu este Pionierul filmului de animație în România.



Foto: Vlad Cupsa

Când ați intrat pentru prima dată în contact cu lucrările artistului? Ce impact au avut acestea asupra dumneavoastră?

Am intrat în contact cu opera lui DEM printr-un element pe care îl consider esențial: curiozitatea. Sunt cunoscut ca un cercetător care lucrează cu pictori necunoscuți. Discutând despre artist cu câțiva oameni în podul unei case și cunoscându-l și pe fiul acestuia, mi-am spus că trebuie să încep un proces de restaurare, de promovare și popularizare al întregului areal în care opera lui se află. DEM poate să fie un brand de țară actual fără nicio problemă.

Cum evaluați din punct de vedere critic opera lui DEM, raportată la contextul perioadei interbelice în care a fost realizată?

Referindu-mă la momentul incipient, se pot observa influențe din zona avangardei, elemente mai degrabă cubiste, derivate din spațiul francez, german. Ulterior, încearcă să definească mult mai bine spațiul românesc, intrând într-o oarecare zonă de influență a propagandei sub Carol al II-lea.

Ce anume v-a atras în mod particular în încercările constante ale artistului de a integra prin opera sa România modernă într-un context național/internațional?

E ușor să menții un echilibru și să nu te Din acest punct de vedere, m-a interesat foarte mult că Dem Demetrescu reprezintă o anumită Românie a valorilor, o Românie perenă, atemporală chiar și în zona satului. Prin intermediul lui DEM, putem să fim naționali privind spre Europa.

Cum ați ajuns să curatoriați la TIFF.19 o expoziție a unui artist popular în urmă cu câteva decenii?

Vorbind despre contextul pandemiei, un moment dificil pentru cultura românească, a fost o mare bucurie să văd

„Toată lumea care se bucură de proiect poate să ofere o mică mărturie, primind o fărâma din sufletul lui DEM. Sunt dispus să împart cu toată lumea. E un proiect de caring.”

că organizatorii, și în special Tudor Giurgiu, sunt foarte încântați să prezint această expoziție în cadrul festivalului. Nu doar această expoziție, dar și o conferință de presă, o lansare de carte și un cine-concert. Toate acestea îmi demonstrează că procesul de recuperare a unui artist și a unei identități naționale sunt extrem de prezente și fac parte dintr-un proces de culturalizare.

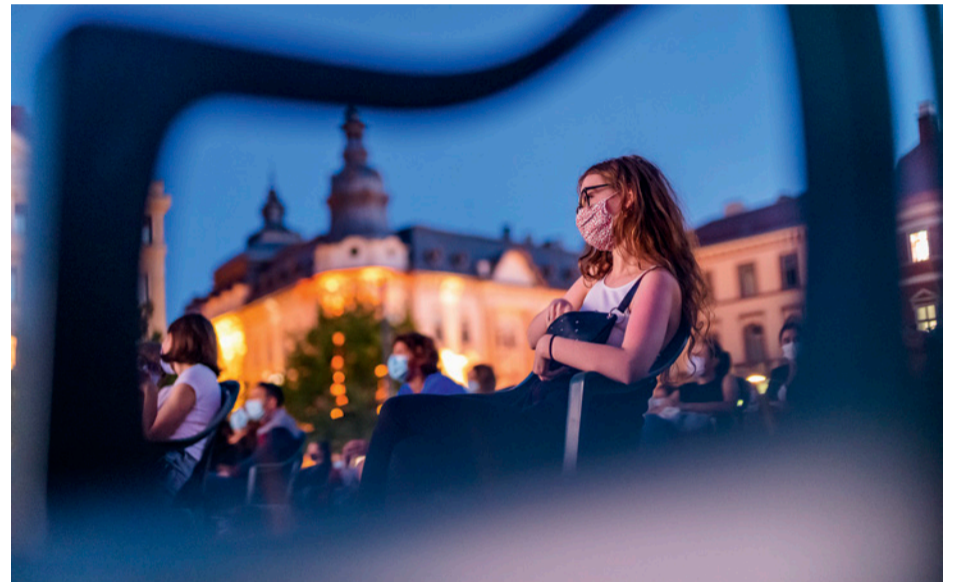
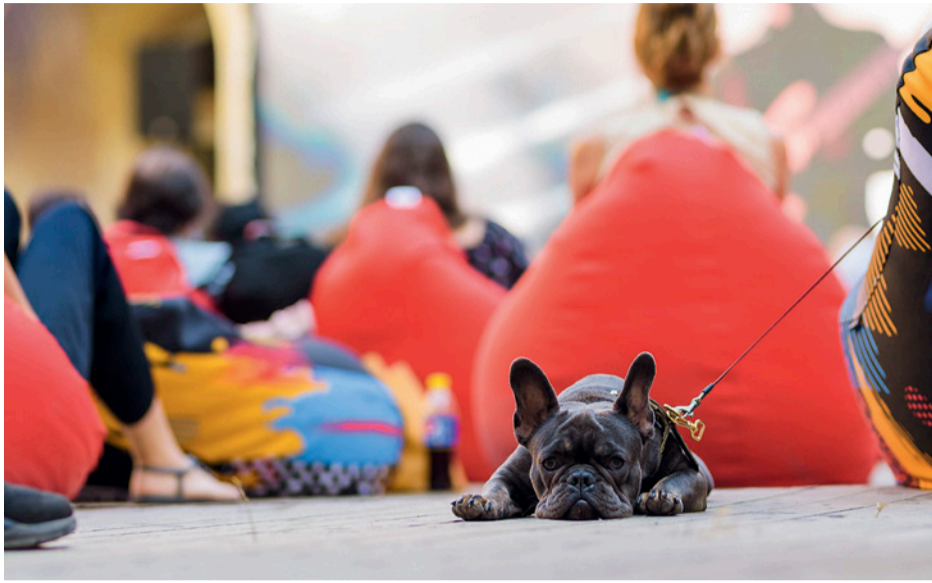
Credeți că opera artistului este suficient de valorificată în contextul actual?

Îmi e greu să dau un răspuns universal; aș vorbi într-o notă personală, gândindu-mă constant: oare am făcut destul pentru Dem Demetrescu? Oricât de mult aș face eu singur, nu se compară cu capacitatea de lucru în echipă, acesta fiind un element esențial pentru toate proiectele culturale. Astfel, consider că toată lumea care se bucură de proiect poate să ofere o mică mărturie, primind o fărâma din sufletul lui DEM. Sunt dispus să împart cu toată lumea. E un proiect de caring.

Emanuela Susanu



TIFF moments



Fotografii de: Marius Mariș, Vlad Cupșa



GLC - Consum mixt de carburant (l/100km): min. 5,8, max. 13,3. Emisii dioxid de carbon (g/km): min. 152, max. 300.^[1]
^[1]Valorile indicate au fost determinate în concordanță cu metoda de măsurare prescrisă.
 Valorile indicate sunt „valorile CO₂ WLTP măsurate” în acord cu art. 2 nr. 3 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2017/1153.
 Valorile de consum de carburant au fost calculate în baza acelor valori. Autoturismul din imagine este cu titlu de prezentare.

Puterea, în toate formele ei.

Noul GLC. Design revoluționar, agilitate de neegalat și sisteme de asistență inovatoare. Sunt doar câteva dintre tipurile de putere ale noului GLC. Echipat cu interfața MBUX, te va surprinde cu adaptabilitatea sa. Bine ai venit în lumea SUV-urilor Mercedes-Benz! Unde întâlnești puterea în toate formele ei. www.mercedes-benz.ro/NoulGLC

Mercedes-Benz



IntergoatIFF

Interviu cu Radu Gaciu, regizorul animației *Moartea și Cavalerul*

Povestește-ne despre originile proiectului. Este pentru prima dată când lucrezi la un film de animație?

Este pentru prima dată când am făcut un film de animație după ce am terminat fa-

cultatea. Special la acest proiect este colaborarea cu o întreagă echipă, inclusiv cu actori. Am început să ne gândim, eu și echipa cu care am lucrat, încă din 2012 la concept și la subiect. A durat cinci ani



„Sper să fie o experiență înspăimântătoare.”

până am terminat partea de pre-producție, iar pentru producția efectivă au fost necesari doi ani.

Cum s-a desfășurat întreg procesul?

Noi am făcut acest proiect puțin atipic. Din cauza timpului, fiecare membru al echipei a lucrat în paralel. Nicoleta Colopelnic a lucrat la scenariu în toți cei cinci ani, iar noi ne ocupăm în acest timp de storyboard și concept-art. Am colaborat cu Tudor Câmpean și Alina Bradu pe partea vizuală, iar în momentul în care a ajuns într-o fază coerentă, l-am prezentat lui Cristi Hordilă, care ne-a pus în legătură cu Tudor Giurgiu. Ar fi fost imposibil de dus până la capăt fără sprijinul unui producător care să ne ajute cu obținerea finanțării de la CNC. În timp, s-au alăturat Claudiu Chelaru și Ioana Oros. Pe partea de sunet am avut un noroc foarte mare prin implicarea lui Ioan Filip și Dan-Ștefan Rucăreanu.

Tot lucrul la film a fost o serie de întâmplări fericite. Matei Vasilache, care a făcut muzica. Adriana Bumbeș, producătoarea noastră, care a fost alături de noi la fi-

ecare pas. A fost important ca tot timpul să existe o comunicare bună. Am avut foarte mare încredere și toți m-au ajutat să trec peste nesiguranța pe care o aveam apropo de regie. Filmul nu s-ar fi întâmplat fără ei.

Dialogurile din film au o poeticitate și replicile rimează constant. Care sunt motivele acestei alegeri?

Inițial povestea nu avea acest caracter de poem epic. Structura era aceeași: avem acest personaj care trece prin diferite

instanțe. Ne-am dat seama că o problemă pe care nu știam să o gestionăm era ritmul dat de dialoguri. Nicoleta a venit cu ideea dialogului în versuri. Mai apoi am adăugat imaginile în ritmul deja construit.

Construcția imaginilor și a sunetului este impecabilă. Multe dintre spațiile vizitate creează amintesc de distopicul din filme ca *Blade Runner*, *Star Wars*. Cu ce referințe ai lucrat?

Au existat un noian de referințe. E straniu ce spui despre *Blade Runner* pentru că eu cred că sunt singurul din echipă care nu a văzut niciunul dintre cele două filme. Lumea din film fiind anacronică, am lucrat cu referințe diferite pentru fiecare parte. Filmul poate părea eclectic. O altă idee care mă fascinează de mult timp este dansul macabru – unde protagonistul confruntă diferite personaje din viața de zi cu zi și există mereu un schimb de replici versificate. Cântecul Ninei Simone, *Sinnerman*, m-a inspirat foarte mult. De aici se trage esența trecerii dintr-o lume în alta.

Cum ai descrie *Moartea și Cavalerul* pentru cineva care nu a mai văzut niciodată un film de animație românesc?

Nu m-am gândit niciodată la asta. E un film sumbru, sinistru chiar. Nu cred că pot să descriu filmul în câteva cuvinte, dar sper să fie o experiență înspăimântătoare. Și îmi doresc ca fiecare spectator să extragă din el ceea ce găsește de cuviință.

Moartea și Cavalerul este inclus în al treilea calup de scurtmetraje. Proiecțiile au loc miercuri (5 august), de la orele 21:30, la Iulius Parc Open Air și vineri (7 august), de la orele 23:45, la Colegiul Național „George Coșbuc”.

Diana Smeu



ZILELE FILMULUI ROMÂNESC

Fiii și fiicele deportării

Leontina Vatamanu aduce, pe ecranele TIFF, patru povești marcante ale basarabenilor forțați de către sovietici să-și părăsească satul, casa și copiii. *Siberia in the Bones* (*Siberia din oase*) vă provoacă să fiți alături de supraviețuitorii care au iertat, dar nu pot să uite. Un chirurg, un ctitor, o traducătoare și o femeie care a avut curajul să-și adune și să-și publice memoriile sunt considerați dușmani ai poporului la vârsta la care abia au învățat cine e „tăticul Stalin”. Ce înseamnă nenorocul de a te naște într-un timp și într-un loc în care a avea o moară poate duce la pierderea libertății? Cum ajungi într-o singură noapte de la un trai simplu, la a aduna spicele de seară rămase după seceriș pentru a supraviețui? În fața acestor orori, copiii stau pe scările casei cu păpușa ținută strâns în brațe. Nu știu ce să simtă când bunicii cu care locuiesc sunt urcați în camion și sunt duși „la gară”. Nu știu ce să simtă nici când ei sunt cei care se urcă în camion, iar mama lor

se ascunde în grajd, pentru ca ei să ajungă la orfelinat și nu în Siberia. Când ești plecat de ani buni atât de departe de locul în care te-ai născut, când te miri cât de reci au devenit iernile, nu numai frigul îți intră în oase, ci și Siberia. Atunci, numai trei lucruri încep să conteze. Familia, supraviețuirea și icoana pe care o ai mereu cu tine mereu. Rugăciunea de dimineață se transformă în „Doamne, ajută-mă să mă întorc la casa mea, apoi lasă-mă să mai trăiesc 3 zile”. Cuvinte spuse în fiecare noapte înainte de culcare, la geam. Ni se prezintă o paralelă între atunci și acum. Oamenii, chiar dacă nu au înțeles multe la momentul respectiv, nu se pot desemna. Copiii deportării spun și acum, în fața camerei de filmat, „Mamă, iartă-mă”, pentru că n-au reușit să o aducă înapoi acasă. *Siberia in the Bones* (*Siberia din oase*) va rula miercuri, 5 august, de la ora 00:00, la Muzeul de artă.

Ilinca Danciu

TIFF.19
31.07—09.08.2020

ZILELE FILMULUI
ROMÂNESC



Casa cu păpuși (House of Dolls)

regia: Tudor Platon 80'

Miercuri | 5 august | UBB | 21:30

Sâmbătă | 8 august | Coșbuc | 00:00

10 pentru film

Zece dintre cei mai promițători actori de teatru din țară participă la cea de-a noua ediție a programului 10 pentru Film. Le sunt dedicate ateliere și întâlniri cu regizori de film, producători, directori de casting și agenții. Vi-i prezentăm pe rând, în această rubrică, pe parcursul zilelor următoare.



CORINA GRIGORAȘ

După ce inițial studiază Economia, se reorientează către Actorie și urmează cursurile de la Universitatea Spiru Haret din București, cu profesorii Adriana Piteșteanu și Vlad Rădescu. Au urmat câțiva ani în zona teatrului independent bucureștean unde a fost membru fondator al primei trupe de improvizație exclusiv feminină din România (Trupa Pinkless) și a colaborat la o serie de spectacole de teatru. De câțiva ani e actriță la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, unde a jucat în spectacole regizate de Alexandru Dabija, Bobi Pricop, Ana Mărgineanu, Radu Afrim și Gianina Cărbunariu. A apărut în câteva scurtmetraje și într-un episod al unui sitcom TV.



SANDRA DUCUȚĂ

Absolventă de Actorie la UNATC București, la clasa Andreea Vulpe, a debutat în anul 2016 la Teatrul Odeon, în spectacolul *Refugiul*, regizat de Horia Suru. În prezent, este actriță colaboratoare la mai multe teatre din capitală, precum Teatrul Național București (*Class*, regia Felix Alexa), Teatrul Nottara (*Lost in Yonkers*, regia Andreea Vulpe), Teatrul Dramaturgilor Români (*Despre Tandrete*, regia Felix Alexa), Unteatru (*Pelicanul*, regia Florin Liță). A apărut și în producții internaționale, în seria *Tokyo Vampire Hotel* de regizorul japonez Sion Sono și a avut un rol episodic în filmul de mediu metraj *Say Yes*, al Irinei Andronic.



A Hairy Tale

Asta e eroarea din matrice, spune Mihai Chirilov despre debutul iranian regizat de Homayoun Ghanizadeh care și-a făcut loc, aproape pe nesimțite de natural, în competiția de anul acesta. În rest doar drame de cuplu și familiale, aici nimic. Doar că *A Hairy Tale* trepidează ritmat de dramă intensă și, mai grav, interiorizată. Ne aflăm într-o frizerie în care, ca în orice afacere mică cu angajați vechi, timpul se simte ca o buclă repetitivă. Patronul când nu doarme seceră toate mustațile care îi ies în cale. Frizerul Shapour este obsedat de starea lumii și conserve de ton, iar frizerul Danesh are puternice veleități de actor, o imaginație debordantă și când nu

spală temeinic capete sau strânge părul de pe jos, e de găsit într-un dulap tapetat cu poze ale unei mari actrițe pe care o idolatrizează creativ. Micro universul bărbaților e pictat jucăuș iar imaginea sare ca placa de disc cât să puncteze o poziție, să taie o mișcare. *A Hairy Tale* are seriozitatea unui spectacol de marionete și grandoarea frazei: întreaga lume este o scenă, în cazul nostru una la care are acces un singur personaj și spectatorul. Este reconfortant pe undeva faptul că indiferent cât de mică este existența profesională a unui om, fie el și ucigaș de femei, un plus de imaginație îl poate duce în fiecare seară în alt film. Și sigur, întreaga frizerie este o lume, caricaturizată și în miniatură, depinde doar de privitor dacă dorește să vadă filme cu împușcături sau fresce sociale.

Crăița Nanu



Parasite, ca exercițiu dialectic

Familia Kim locuiește într-un cartier îmbâcsit și aglomerat, undeva la subsolul unui bloc. Prin artificii savuros gândite narativ, cei patru membri (părinții și doi tineri-adolescenți, toți inițial șomeri) ajung să se angajeze pe rând în respectabila, sus-pusa, casă Park, cu soț-soție și doi copii.

Lucrul remarcabil pe care îl reușește sud-coreeanul Bong Joon-ho și pentru care a câștigat atât Palme d'Or-ul cât și Oscarul este că șterge distincția dintre film de public, respectiv de festival – cel puțin, așa a fost vândut cam peste tot. Felul în care croșetează o poveste centrată pe ciocnirea a două clase sociale opuse ca statut, pleacă din capul locului ca plin de potențial.

Într-o lume în care săracii nu își permit să fie „buni” – parafrazând unul dintre personaje, clanul Kim trebuie să lupte zi după zi pentru a consolida poziția câștigată. Este, dacă doriți, un joc de șah fără sfârșit.

Odată intrați în grațiile bogătaşilor (portretizați ca fiind ușor tâmpi și în mod

clar deconectați de lumea reală), ei se lăcomesc – vor mai mult și mai mult. Aici se accentuează comentariul politic al regizorului: cei defavorizați vor să ajungă din subsolul lor (văzut ca stratul social cel mai de jos, urât mirositor), direct în odăile cele mai bune ale șefilor. Văzând de ce au fost privați atâția ani, încep să își piardă claritatea faptelor; ei nu mai „ope-rează” riguros.

Bong Joon-ho face astfel un dublu-comentariu: nici clasa oropsită și nici cea privilegiată nu sunt vrednice. Natura umană, în generalitatea ei, pare defectă. Asiaticul pune o problemă istorică: dacă proletariatul resentimentar ar lua puterea, așa cum s-a dovedit, e aproape sigur că va replica burghezia.

În acest moment, toată lumea pierde în fața radiografiei dure, dar detașate emoțional, a sud-coreeanului. Fiecare este, în felul lui, un parazit: săracii caută să ia cu forța condiția bogăților, iar bogății se mint că fac o faptă bună ajutându-i pe săraci. Când de fapt, foarte probabil, ei se înfruptă din relația de putere creată și, poate mai important, din exotismul ghetoului pe care astfel îl trăiesc mediat, din confortul unor cartiere de lux.

Ion Indolean

Evenimentele noastre

Orange este un brand care și-a creat o imagine distinctă pe piața din România, dar și la nivel mondial. Toate acțiunile noastre, fie că vorbim de campanii de comunicare, evenimente sponsorizate sau inițiative de implicare în comunitățile locale, reflectă valorile și filosofia brandului Orange.



Prin intermediul evenimentelor pe care le sponsorizăm, din muzică, sport și cultură, încercăm să ne apropiem de clienții noștri, să-i aducem mai aproape de lucrurile care contează pentru ei, în timp ce creăm experiențe noi și interesante pentru aceștia, prin intermediul unor tehnologii inovative.

De-a lungul anilor, Orange a adus în România artiști faimoși din lumea muzicală, pe unii chiar pentru prima dată: Sophie Ellis Bextor, Akon, Sugababes, Duffy, Mika, Jamiroquai sau Jessie J. Iar Summer Well, festivalul ca o vacanță,

crește de la an la an. Și numărul evenimentelor sportive sponsorizate s-a mărit: The Color Run, Road Grand Tour, Brașov Triathlon și TriChallenge Mamaia.

De asemenea, Orange sponsorizează mai multe festivaluri de film: myFrenchFilmFestival, Les Filmes des Cannes à Bucarest, Très Court International Film Festival, Le Festival du Film Français și TIFF - Festivalul Internațional de Film Transilvania. În plus, Orange a susținut mereu diverse proiecte cinematografice și producții TV, precum Octav, Bacalaureat, Țara Moartă sau Distanța dintre mine și mine.

Expoziție: 12 Fotografi de Arhitectură din România



La Casa Tranzit, veți putea participa la o expoziție multimedia, dar și la conferința susținută de Vlad Eftenie, arhitect și fotograf, lector universitar în cadrul UAUIM. Conferința, programată pentru 8 august, de la ora 19.00, va fi urmată de vizionarea documentarului *Forme în relație cu viața / The Vienna Werkbundsiedlung*. În spațiul expozițional de la Muzeul de Artă, se poate vedea expoziția pe simeze. Fie că ești specializat în domeniu sau dorești să interacționezi pentru prima dată cu această îmbinare

re inedită a artelor, evenimentele sunt alegerea potrivită pentru încălzirea dinaintea de filme.

Tot în această perioadă, expoziția multimedia B:MAD 3.0 „București - Oraș Art Deco - redescoperire, contextualizare, dezbatere” se poate vedea concomitent la Casa Tranzit. Evenimentul explorează patrimoniului deco-modernist din București.

Programul de vizitare al expozițiilor se găsește online, pe pagina evenimentelor. Intrarea este liberă. Expozițiile și evenimentele conexe FAR și B:MAD la Cluj-Napoca sunt organizate de Asociația Igloo - Habitat și Arhitectură, cu susținerea Ordinului Arhitecților din România din Timbrul de Arhitectură.

Pe timp de zi, înaintea vizionărilor de seară, faceți loc în program pentru „FAR | 12 Fotografi de Arhitectură din România” (1-9 august). Cele două expoziții dedicate publicului surprind creația a 12 fotografi de la noi și viziunea lor asupra arhitecturii.

Fotografiile expuse redau complexitatea și sensul imaginii arhitecturale și este ocazia unică de-a vedea lucrările unor artiști ca Alexandru Crișan, Cosmin Dragomir, Vlad Eftenie, Laurian Ghinițoiu (câștigător Architectural Photography Awards 2019 la trei categorii), Dacian Groza, Radu Malașincu, Andrei Mărgulescu, Ovidiu Micșa, Vlad Pătru, Ștefan Tuchilă, Arthur Țințu și Șerban Bonciocat.

La TIFF e
ca-n filme,
cu Mec

Distrează-te la TIFF, cu poftă de filme și de Mec, sponsor al festivalului.

PROGRAM / MIERCURI / 5 AUGUST

PIAȚA UNIRII OPEN AIR

21:30 Piața Unirii
Parazit (Parasite)

Bong Joon-ho | 132' | Coreea de Sud [5U1]

USAMV

21:30 Competiție
Supernova

Bartosz Kruhlik | 78' | Polonia [5S1]

23:45 Competiție
Sora (Sister)

Svetla Tsotsorkova | 99' | Bulgaria [5S2]

CLUB TRANSILVANIA

21:30 Proiecții speciale
**30 de ani și 15 minute
(30 Years And 15 Minutes)**

Ștefan Mandachi | 95' | România [5T1]

00:00 Zilele Filmului Românesc
Urma (Legacy)

Dorian Boguță | 105' | România [5T2]

IULIUS PARC OPEN AIR

21:30 Zilele Filmului Românesc
**Scurtmetraje românești III
(Romanian Shorts III)**

106' | [5I1]

HOIA

21:30 Lună plină
**Antena
(The Antenna)**

Orcun Behram | 115' | Turcia [5H1]

00:15 Lună plină
Geaca de piele (Deerskin)

Quentin Dupieux | 77' | Franța, Belgia, Elveția [5H2]

ECHINOX

22:00 Supernova
**Jaful secolului
(El robo del siglo)**

Ariel Winograd | 114' | Argentina [8H3]

BÁTHORY

21:30 Competiție
Defunct

Zacharias Mavroeidis | 100' | Grecia [5L1]

23:45 Competiție
Patrick

Tim Mielants | 97' | Belgia, Țările de Jos [5L2]

EPISCOPIA UNITARIANĂ

21:30 Zilele maghiare
**Cei care au rămas
(Those Who Remained)**

Barnabas Toth | 83' | Ungaria [5Z1]

23:30 Zilele maghiare
**Tovarășul Draculici
(Comrade Drakulich)**

Mark Bodzsar | 95' | Ungaria [5A1]

COȘBUC

21:30 Zilele Filmului Românesc
Profu' (Teach)

Alex Brendea | 82' | România [5C1]

23:45 Zilele Filmului Românesc
5 Minute (5 Minutes Too Late)

Dan Chișu | 103' | România [5C2]

UBB

21:30 Zilele Filmului Românesc
**Casa cu păpuși
(House of Dolls)**

Tudor Platon | 80' | România [5N1]

23:45 Zilele Filmului Românesc
**Totul nu va fi bine
(Everything Will Not Be Fine)**

Adrian Pîrvu, Helena Maksym | 97' | România, Ucraina [5N2]

APÁCZAI

21:30 Zilele maghiare
Eden

Ágnes Kocsis | 153' | Ungaria, România [5Z2]

00:45 Zilele maghiare
FOMO: Fear of Missing Out

Attila Hartung | 91' | Ungaria [5A2]

MUZEUL DE ARTĂ

10:00 EducaTIFF
**Călătoria fantastică a Maronei
(Marona's Fantastic Tale)**

Anca Damian | 92' | România, Franța, Belgia
precedat de

Opinci (Sandals)

Anton & Damian Groves | 18' | [5M1]

19:00 CINE-CONCERT
**România etnografică.
Restituiri Dem Demetrescu**

Acompaniat live de Irina-Margareta Nistor
& Foley'Ala

60' | România [5M2]

20:30 Concert live
**Kozzika & The HotShots
Intrare liberă!**

22:00 Zilele maghiare
**Povești din închisoare
(Tales from the Prison Cell)**

Abel Visky | 75' | Ungaria [5M3]

00:00 Zilele Filmului Românesc
**Siberia din oase
(Siberia In The Bones)**

Leontina Vatamanu | 86' | Moldova [5M4]

Aseară la TIFF Talks: echipa filmului *5 Minute*



Prima ediție a sesiunii TIFF Talks a avut loc marți, 4 august. Invitații au fost membrii echipei filmului *5 minute*: regizorul Dan Chișu împreună cu actorii Diana Cavallioti, Mihai Călin, Dan Chișu și Ana Radu. Întâlnirea a fost moderată de către criticul de film Ionuț Mareș. S-a discutat despre subiectul principal al filmului, care a fost inspirat din evenimente reale: intervenția Jandarmeriei în cazul scandalului de la Muzeul Țăranului Român, când un grup de protestatari a întrerupt proiecția unui film cu tematică LGBT.

Discuția de aseară de la Casa TIFF s-a desfășurat în prezența unui public numeros. Cele mai frecvente curiozități

venite din partea publicului au vizat rolul Dianei Cavallioti, care a jucat rolul unei jurnaliste. Actorul Mihai Călin, cunoscut și pentru spiritul său civic, a răspuns întrebărilor care i-au fost adresate cu privire la politica externă, conflictele dintre Coaliția pentru Familie și comunitatea LGBTQ. De asemenea, regizorul filmului, Dan Chișu, a fost deschis întrebărilor cu privire la opinia sa despre presa actuală din România și efectul *fake news*. O prezență specială a fost și cea a tinerei actrițe Ana Radu, aflată la început de carieră în cinematografia română.

Dana Coțovanu

Competiția locală: aseară a fost desemnat câștigătorul

Scurtmetrajul *Ceea ce nu am observat* (r. Farkas Boglárka Angéla) a câștigat aseară competiția locală, iar mențiunea specială a mers către documentarul *Între lumi* (r. Maria Cinar-Jinga).



Seara dedicată filmelor locale a fost deschisă de către directorul festivalului Tudor Giurgiu care a menționat faptul că Abel Visky, câștigător de mai multe ori al acestei competiții este prezent acesta la TIFF cu primul său film documentar de lungmetraj, *Povești din închisoare*.

Competiția a cuprins 7 filme de scurtmetraj, pe subiecte și în stiluri diferite, unele din zona avant-garde, altele formulate într-un iz comic, spre exemplu despre cum dăm importanță rețetei unei prăjituri doar atunci când singurul care o cunoaște nu mai e printre noi.

La final de seară filmul documentar, *Între lumi*, regizat de Maria Cinar-Jiga a

plecat acasă cu Mențiunea specială în valoare de 300 de euro din partea Fabricii de pensule, premiu acordat filmelor care abordează problematice relevante pentru societate contemporană și premiul din partea cotidianului Făclia.

Premiul cel mare în valoare de 1000 de euro a fost obținut de filmul *Ceea ce nu am observat/Amit nem vettünk észre*, regizat de Farkas Boglárka Angéla.

Robert Kocsis

EDUCATIFF

Trei surori închise în casă cu Apocalipsa



Regizoarea Emanuela Rossi debutează cu un lockdown etern, taman după ce am trăit un *încuiat-în-casă* la nivel planetar. De când cu pandemia, se vorbește mai des despre relații familiale toxice și violență domestică, dat fiind pericolul permanent la care se expun cei închiși în case cu agresorii. Filmul acesta, premiat în martie de juriul de adolescenți al Festivalului Universcine Italien, ne facem să reflectăm la acele situații pentru care societatea noastră a arătat că nu e deloc pregătită (ne amintim cu fiori groaznici de cazul Caracal).

În *întuneric* este un thriller în care trei surori sunt „protejate” (adică închise) de tatăl lor într-o casă veche, cu ferestre

acoperite. El susține că o explozie solară a transformat lumina soarelui într-una ucigașă, care le afectează mai ales pe femei. Seară de seară, la cină, fetelor li se enumeră pericolele înfruntate afară de tată. Seară de seară, Stella, cea de 17 ani, își măsoară surorile mai mici doar pentru a constata că înălțimea lor stagnează de un an. Dacă nici plantele nu cresc fără lumină și dragoste, de ce ar face-o niște pui de om? Când tatăl nu se mai întoarce, Stella e nevoită să-și adune curajul și să iasă afară, la lumină...

În *întuneric* e la Muzeul de Artă în 6 august, de la 10:0

Raluca Bugnar

TIFF.19
31.07—09.08.2020

ZILELE FILMULUI
ROMÂNESC



5 Minute
(5 Minutes Too Late)

regia: Dan Chișu 103'

Miercuri, 5 august
Coșbuc | 23:45

InterogaTIFF

Csaba Székely „Sunt multe lucruri care ne fac să râdem împreună”

Csaba Székely este dramaturg și scenarist, iar anul acesta se numără printre membrii juriului competiției oficiale. Am stat de vorbă despre teatru, film și cum ar arăta un serial despre relațiile dintre români și maghiari.

Ce anume v-a determinat să construiți un scenariu pentru un film serial?

Într-un serial poți să intri mai mult în profunzimea personajelor. Asta pentru că sunt mai multe episoade, care în total durează cel puțin 8 ore, să zicem. Acest lucru nu prea poți să îl faci în teatru, unde ești limitat la aproximativ 2 ore ca să definești un personaj.

Ce are de învățat filmul de la teatru?

La început filmul a fost... teatral, acțiunea se petrece într-un singur loc, ca pe o scenă. Între timp filmul a evoluat. Nu cred că filmul are prea multe lucruri noi de învățat de la teatru, lucruri pe care să nu le fi știut și până atunci. Mai degrabă invers, teatrul se vede nevoit să evolueze într-o altă direcție.

Când am văzut spectacolul Mihai Vi-teazul, al cărui text este scris de dumneavoastră, am observat că publicul era foarte divizat, românii râdeau într-un



moment, maghiarii în altul. Ce și cum ne-ar face să râdem împreună?

Sunt destule lucruri care ne fac să râdem împreună. Sunt lucruri despre care avem aceeași părere. Cred că digerarea spectacolului trebuie să fie în sine o experiență comună, asta contează foarte mult, să fim prezenți acolo împreună, și românii și maghiarii, asta contează, chiar dacă râdem la momente diferite. Eu am zis tot timpul că trebuie să facem mai multe lucruri împreună. Nu diferă atât de mult limbajul nostru, simțul nostru comic. Cred că un maghiar din Cluj și un român din Cluj se înțeleg mai bine decât un maghiar din Cluj cu un maghiar din Budapesta. Sunt foarte multe lucruri care nu trebuie explicate, amândoi știu despre ce e vorba. Mă bucură că sunt tot mai multe încercări de a ne apropia, sunt grupuri pe rețele sociale, de exemplu, care au

scopul de a ne cunoaștem mai bine și de a ne bucura unii de valorile celorlalți. Și eu asta vreau să fac prin teatru, iar atunci când am posibilitatea, și prin film.

Ce lipsește în agenda culturală, din acest punct de vedere, al „apropierii”?

Înainte să fac parte din lumea teatrului am încercat și eu să fiu traducător. Am zis că există o grămadă de scriitori români contemporani foarte buni care merită să aibă succes și în Ungaria. Editurile mi-au zis că ar fi interesate, dar că publicul nu-i va citi. Așadar, avem nevoie de evenimente, de lucruri pe care să le facem împreună. Poate un festival literar româno-maghiar. Poate un festival de teatru legat de tema adaptării romanelor pe scenă. Dacă vom avea asta, vom putea vorbi și despre romane traduse dintr-o limbă în cealaltă cu priză la public. Sunt sigur că spațiile în care ne întâlnim creează o atmosferă bună și sunt un punct de start foarte bun pentru a fi mai curioși unii de alții.

Ați scris pentru serialul Terăpia din Ungaria, a cărui variantă în română este În derivă. Dacă personajul principal din versiunea maghiară, András, s-ar întâlni cu cel din versiunea română, Andrei, despre ce ar discuta?

Poate András l-ar întreba pe Andrei de ce e atât de nervos. Din varianta română am văzut doar câteva episoade, dar mi s-a părut că personajul principal jucat de Marcel Iureș e mai serios, puțin mai aspru, mai nervos, pe când András e mai stabil, nu e așa sigur pe sine, e mai calm. În Ungaria serialul a fost un mare succes de televiziune. A fost o experiență profesională foarte bună pentru mine.

A consemnat Robert Kocsis

InterogaTIFF

Irina Margareta Nistor

De vorbă cu Irina Margareta Nistor despre filme, desene animate și proiectul pe care l-a însoțit anul acesta la TIFF: cineconcertul *România etnografică. Restituiri Dem Demetrescu, alături de trupa Foley'Ala*.

Dintre filmele de anul acesta, care este preferatul dumneavoastră?

Deocamdată, din tot ce am văzut, *While at war* (r. Alejandro Amenábar). Ilustrează o perioadă despre care știm foarte puține. Am văzut și filmul pentru copii de ieri (n.r. *Clubul copiilor urâți*) și este fascinant. A fost proiectat în curtea Muzeului de Artă unde sunt mai multe expoziții. Apropo, expoziția despre Dem Demetrescu, curatoriată de Adrian Buga este extraordinară.

Cum a fost pentru dumneavoastră colaborarea cu trupa Foley'Ala?

Intervenția lor muzicală este ca o imagine, o regăsim la Dem Demetrescu, ca act prin care i se face dreptate. Lumea aproape l-a uitat. Trebuie să se știe că nu este doar un desenator pentru copii, este

ceva mai complex. Cărțile sale au ajuns la generații întregi și sunt atât de ingenios lucrate și de atemporale încât puteau fi făcute și ieri.

Ce ne puteți povesti despre experiența de a fi vocea proiectului?

O fac cu plăcere și vreau să îi îndemn... subliminal și pe ceilalți să vadă filme. Așadar... subliminal, acesta este unicul meu scop. Acesta și faptul că e și felul meu de a trăi și de a trăi mai multe vieți.

Vă uitați la desene animate?

Mă uit, îmi plac și am dublat o grămadă de casete. Îmi plac cu precădere cele clasice, dar poate-poate văd și câte un *manga* din când în când.

Dacă a fi să alegeți dintre Walt Disney, Gopo și Dem Demetrescu?

Este o alegere foarte grea, nu cred că pot alege, deoarece fiecare are cu totul alt gen. Aș alege să fie cunoscuți, să fie un muzeu în care să fie prezenți. Cred că trebuie un muzeu pentru Gopo, pentru că tot mai des lumea își imaginează că există doar o statueta. Gopo era un star de-adevăratețe, un star cu un Palme d'Or, un star care ne-a dat aceste filme pentru copii, de exemplu *Maria Mirabela*, care a creat omulețul lui Gopo, care ne-a creat personaje, care a fost atât de generos cu noi încât cred că putem să avem și noi măcar un strop de generozitate și să-i întoarcem momentele de fericire, de umor. Când spun umor mă gândesc la *De-aș fi... Harap Alb* (r. Ion Popescu-Gopo)



Care ar putea fi motivul pt ca care Gopo și Dem Demetrescu nu au ajuns mai cunoscuți?

În primul rând pentru că nu suntem în America, nu știm să ne iubim suficient trecutul. Dar li se întâmplă și altora, lumea uită și de Fellini sau de Ingmar Bergman de exemplu. S-au mai dat niște filme la televizor, dar lucrurile acestea se pierd. În schimb, în americanii au și o sărbătoare a recunoștinței. Personal, o sărbătoare a recunoștinței cinematografice.

Într-o lume dominată de tehnica digitală, cum îl putem readuce pe Dem în viața copiilor?

Cred că asta este responsabilitatea exclusivă a bunicilor. Un copil este foarte atent, chiar dacă în primă fază probabil va spune „este de pe vreme bunicii”, dar mai târziu își va aminti. Acest lucru mi s-a întâmplat cu *Moș Nae*. De la bunicii și părinții mei am aflat despre el și a rămas undeva într-un sertăraș. L-am redescoperit mai târziu și l-am „dat” mai departe.

Care este ultimul desen animat vizionat? Parisul vesel (r. Abe Levitow). Este și preferatul meu, și chiar l-am revăzut recent, cu dor Paris. Îmi place și pentru că este cu pisici.

A consemnat Dana Coțovanu

IntergoatIFF

Csaba Székely

“Many Things Make Us Laugh Together”

Playwright and screenwriter Csaba Székely is a member the jury for the official competition. We talked about theater, film, and maybe a series about the relationship between Romanians and Hungarians.

What made you write a series?

You can go deeper into characters in a series. You have multiple episodes, which accumulate into at least eight hours. You can't do that in theater, where you have only two hours to define a character.

What can film learn from theater?

In the beginning, film was, well, theatrical: the action took place all in one spot, like on stage. Film has evolved since then, and I'm not sure film can learn from theater anything it doesn't already know. Maybe it's the other way round: theater sees the need to evolve in a new direction.

When I saw your play *Mihai Viteazul / Vitéz Mihály / Michael the Brave*, I noticed that the audience was split: Romanians laughed at some moments, Hungarians at others. How could we laugh together?

Many things make us laugh together. We are on the same side on many issues. I think digesting the show has to be itself a communal experience. It matters a lot for all of us to be in the same space together, Romanian and Hungarians, even though we may laugh at different points. I have always said that we need to do things together. Our language, or sense of humor don't differ that much. I think that a Hungarian from Cluj gets along better with a Romanian from Cluj than with a Hungarian from Budapest. So many things that don't need an explanation, so many things they both know. I am happy there are more attempts to bring us together. For instance, there are social media groups that try to help us know each other better and enjoy each other's values. I want to do the same thing in theater and, whenever I can, in film.



Sons and Daughter of Deportation *Siberia in the Bones*

L eontina Vatamanu brings to TIFF four memorable stories of Bessarabians forced to leave their villages, their homes, and their children. *Siberia in the Bones* challenges audiences to stand with survivors who may have forgiven, but have never forgotten. A surgeon, a builder, a translator, and a woman who had the courage to publish her memoirs are all considered enemies of the people at an age when they barely got to find out about “daddy Stalin.” What does it mean to be unlucky enough to be born in a place where and at a time when you could lose your freedom simply for owning a mill? How can a simple life turn overnight to scavenging behind the harvest truck in order to survive? Faced with such horrors, children just sit hugging their dolls in front of their houses. They do not know what to feel when their grandparents are loaded into a truck and taken away. Nor do they know what to feel when they are the ones loaded into a truck as

their mothers hide in a barn to help them get to an orphanage rather than to Siberia. When you are away from the place you were born in for so many years and feel that the winters have turned colder, it's not about the cold, it's about feeling Siberia in your bones. Only three things matter in such circumstances: family, survival, and the icon you always carry with you. Your prayer begs God to allow you to return to your home and live three days more after that — words spoken at night, out the window. A parallel with today emerges: people still cannot resign themselves even through they may not have understood everything at the time. They still ask forgiveness from the camera for not being able to bring their mothers back home.

Siberia in the Bones screens Wednesday, August 5, at va rula miercuri, 5 august, at midnight, at the Art Museum.

Ilinca Danciu



Foto: Marius Mariş

What's missing from the cultural landscape in terms of this rapprochement?

I was a translator before I got into theater. I thought there are a lot of very good contemporary Romanian writers who deserve to be successful in Hungary. Publishers said they'd be interested, but readers would not. So that's what we need: events, things that we can do together. A Romanian-Hungarian literary festival, perhaps. Maybe a theater festival centered on novel adaptations for the stage. If we have things like that, we can start talking about audiences being interested in translation. I am sure that such meeting spaces would create a good atmosphere and a good starting point for mutual curiosity.

You wrote for the Hungarian version of *In Therapy, Terápia*, which also has a Romanian version. If the Hungarian lead character, András, would meet the Romanian one, Andrei, what would they talk about?

Perhaps András would ask Andrei why he looks so nervous. I saw only a few episodes of the Romanian version, but it seemed to me that the lead, as played by Marcel Iureş, is more serious, more tough, more nervous, while András is more stable, less self-righteous, more calm. In Hungary the series was a great hit. It was a very good professional experience.

Robert Kocsis.

TIFF.19
31.07—09.08.2020

Zilele Maghiare

4-6 august

 <p>MARȚI, 4 AUGUST 24:00 Episcopia Unitariană JOI, 6 AUGUST 21:30 Hoia POVEȘTI MĂRUNTE Apró mesék (2019) regia: Attila Szász</p>	 <p>MIERCURI, 5 AUGUST 21:30 Apáczai JOI, 6 AUGUST 24:00 Hoia EDEN / Éden (2020) regia: Agnes Kocsis</p>
 <p>MARȚI, 4 AUGUST 21:30 Apáczai VALAN - VALEA ÎNGERILOR Valan - az angyalok völgye (2019) regia: Béla Bagota</p>	 <p>MIERCURI, 5 AUGUST CONCERT 20:30 Muzeul de Artă KOSZIKA & THE HOTSHOTS</p>
 <p>MARȚI, 4 AUGUST 24:00 Apáczai EUFORIA FIINȚEI A létezés eufóriája (2019) regia: Réka Szabó</p>	 <p>MIERCURI, 5 AUGUST 23:30 Episcopia Unitariană TOVARĂȘUL DRACULICI Drakulics elvtárs (2019) regia: Márk Bodzár</p>
 <p>MIERCURI, 5 AUGUST 21:30 Episcopia Unitariană JOI, 6 AUGUST 23:30 Apáczai CEI CARE AU RĂMAS Akik maradtak (2019) regia: Barnabás Tóth</p>	 <p>MIERCURI, 5 AUGUST 21:30 Muzeul de Artă JOI, 6 AUGUST 21:30 Muzeul de Artă FOMO (2019) regia: Attila Hartung</p>





IntergoatIFF

Curator Adrian Buga:

“Dem Demetrescu Is Romania’s Animation Pioneer”



Foto: Vlad Cupsa

We talked to Adrian Buga, the curator of the DEM Creativ exhibition which is up at the Art Museum until Sunday, August 9. The exhibition is an introduction into the work of Dem Demetrescu, an artist who knew how to extract the national spirit and translate it into original forms in illustrations for children’s books and animation films, originating a new art form in Romania in the process.

Dem Demetrescu was one of the first Romanian artists who involved himself with a notion of national specificity. How do you see his work?

It took me almost 10 years to complete my research into his work, and I have come to think the association with national specificity is quite fitting. Between 1925-35, Dem was part of the ethnography and folklore research platoons started out by Dimitrie Gusti and other researchers; they traveled throughout Romania to extract the local spirit from each place. You can see in his work how each character embodies something typically Romanian. He also pioneered ani-

... talking with some people in an attic about his work, and then met his grandson, so I decided to start a restoration process and promote an awareness of the entire scope of his work. He could be a national brand, without a doubt.

As a critic, how do you evaluate his work in relation to the interwar period?

In the incipient phase, one can see avant-garde influences, cubist elements derived from the French and German spaces. Later on, he tried to define himself in a Romanian space, coming under the influence of official propaganda during the reign of Carol II.

... culture. And not just the exhibition – a press conference, a book launch, and a cine-concert. All this demonstrates to me that recuperation – for an artist, for national identity – is possible and is an essential part of cultural education.

Do you think his work is sufficiently exposed now?

It is hard to give a general answer; rather, I’ll give a personal one: I constantly

wonder if I have done enough for Dem Demetrescu. Whatever I do is a fraction of what we could do as team, and team work is an essential element for all cultural projects. I think of everyone who enjoys his work as witnesses, as carriers of a bit of Dem’s soul in their own soul. I want to share this with everyone, this is a caring project.

Emanuela Susanu

“I think of everyone who enjoys his work as witnesses, as carriers of a bit of Dem’s soul in their own soul. I want to share this with everyone, this is a caring project.”

... mation, with his version of the *The Goat and Her Three Kids* fable. It took me a lot of research to demonstrate this – going to the national film archives in Jilava and consulting a lot of books in the Romanian Academy library. On this other hand, it all became easy once I found in the family archive a photo of Dem working on the film, found his original sketches, and a roll of film. Now here at TIFF I can say clearly that Dem Demetrescu is Romania’s animation pioneer.

When did you first encounter his works? What was their impact on you?

I came to him through an essential element: curiosity. I am known as someone who researches unknown painters. I was

What drew you to the artist’s constant attempt to integrate modern Romania in a national and international context through his work?

I was interested in the fact that Dem Demetrescu represents a Romania of perennial, atemporal values, even when it comes to the rural world. Through him, we can be national while looking at Europe.

How did you come to curate the work of an artist who was popular decades ago for TIFF this year?

It was a great joy to see that the organizers, especially Tudor Giurgiu, are happy to have this exhibition in the festival, especially during the pandemic, which is a very difficult moment for the Romanian



TIFF.19
31.07—09.08.2020



CINE-CONCERT

ROMÂNIA ETNOGRAFICĂ. RESTITUIRI DEM DEMETRESCU

MIERCURI
5 AUGUST 19:00
MUZEUL DE ARTĂ



Irina Margareta Nistor & Foley'Ala
ACOMPANIAMENT LIVE

EXPOZIȚIE
„Călătorie prin lumea lui Dem”
1-9 AUGUST
MUZEUL DE ARTĂ
Curator: Adrian Buga

Imagini inedite filmate între
1936-1939

tiff.ro





TIFF UNLIMITED

Ediția 2020 a festivalului aduce pe **unlimited.tiff.ro** o selecție de filme de anul acesta. Filmele vor fi disponibile publicului larg, pe teritoriul României, sub formă de pay-per-view, prin achiziționarea unui bilet în valoare de 4 dolari + TVA, echivalentul a 20 de lei. Cei care își cumpără bilet au la dispoziție 48 de ore pentru a viziona online titlul respectiv.

Detalii pe unlimited.tiff.ro

**THE FESTIVAL MUST GO ON
ANYTIME. ONLINE**

 Download on the
App Store

 Download on
Apple TV

 GET IT ON
Google Play

GET IT ON
android 